

Et “tysk vindu” i nordisk samarbeid

– Tiden er inne for å åpne et “tysk vindu” i nordisk samarbeid. På samme måte som det tidligere er åpnet et “baltisk vindu” i nordisk samarbeid, må nordisk samarbeid nå åpnes sørover mot Tyskland. Den nye dynamikken i nordisk samarbeid ligger i Berlin, mener Sverre Jervell.

■ Sverre Jervell er en norsk diplomat og var blant annet med i utarbeidelsen av Stoltenberg-rapporten, om nordisk utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Han har ved flere anledninger satt fokus på Nordens rolle i et Europa i endring. Tidlig på 90-tallet redigerte han en bok om Norden og Europa, som de nordiske utenrikspolitiske instituttene sto bak. Vi har bedt Sverre Jervell komme med sine tanker om nordisk samarbeid.

– Norden må rydde seg en plass i det nye Europa vi ser omrisset av. Hvis ikke vi definerer vår plass og rolle, vil andre definere den, påpeker Jervell.

– Er det noen grunn til at Norden skal engasjere seg i den finansielle krisen som nå rammer Europa? Vi har da stort sett orden på vår økonomi.

– Ja, for dagens europeiske krise er langt mer enn en finansiell krise og langt mer smertefullt. Vi står foran en gigantisk omfordeling av makt. Middelhavs-Europa er nesten konkurs og taper makt til fordel for Nord-Europa. Frankrike overlater sin lederrolle i EU til Tyskland hvilket betyr at det i årene framover vil oppstå nye europeiske strukturer. I dette nye Europa skal Norden og de nordiske landene finne sin plass, mener Jervell, og fortsetter:

– De nordiske landene har god orden på sin økonomi, og er blitt viktigere for resten av Europa, blant annet som produsent- og transitt-område for energi. De har alle forutsetninger for å spille en tyngre rolle i Europa enn de spiller i dag. Til sammen

utgjør de verdens 10. tyngste økonomi. Det er heller ikke helt uviktig at Norden har Europas sterkeste flyvåpen. Det sier seg selv at står vi sammen, står vi sterkere. Jeg tror de nye samarbeidsmulighetene ligger nettopp i forholdet til Nordens omgivelser. For det tradisjonelle nordiske samarbeidet, som besto å harmonisere regler og lovgivning i Norden, er for lengst overtatt av EU, i alle fall på det økonomiske området. Derfor vil det utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet bli tyngden i det framtidige nordiske samarbeidet. Her er vi fremme ved rapporten til Thorvald Stoltenberg.

Det er da ikke noe nytt at de nordiske land samarbeider om utenrikspolitikk. Har ikke dette skjedd lenge i FN?

– Tja. Det nordiske samarbeidet i FN er kanskje litt overvurdert. Og i FN er det sjelden spørsmål om å ivareta nordiske interesser. Men det er korrekt at det ikke er noe nytt at nordiske land samarbeider om forholdet til sine nærområder. Under forrige store restrukturering i Europa, da den kalde krigen var slutt, kom det i gang et nordisk samarbeid om forholdet til de nye baltiske stater. Det var riktignok delvis fordi amerikanerne ønsket det, men dette nordisk-baltiske samarbeidet ble viktig som ledd i en stabilisering av Nordens omgivelser. Vi kan si at det ble åpnet et "baltisk vindu" i nordisk samarbeid. Det var politisk viktig. I dag er nok tiden i ferd med å løpe fra det nordisk-baltiske samarbeidet.

Og du mener nå at de nordiske landene må se sammen mot Tyskland, og at det åpnes et "tysk vindu" i nordisk samarbeid?

– Jeg synes det er en god idé at de nordiske landene sammen setter forholdet til Europas ledende makt, Tyskland, i fokus. Det ser jeg som en logisk utvikling av tenkingen bak Stoltenberg-rapporten. Derfor er det meget interessant at neste nordiske utenriksministermøte i mai legges til Berlin, og at det tar form av et nordisk-tysk utenriksministermøte. Dette er både tung politisk symbolikk og gir omverdenen et bilde av et selvbevisst Norden.

Vil du si det finnes et grunnlag for samarbeid selv om de nordiske landene har helt ulike interesser i forhold til Tyskland?

– Selvsagt har de ulike interesser. Det hadde de også i forhold til de baltiske stater. Og det vil alltid være områder der de bilaterale forbindelsene til Tyskland får forrang. Norge vil neppe være interessert i at gass skal være et nordisk tema i Berlin. I mange saker er det interessant å møtes sammen med tyskerne. Noen mener at Norden bør bli med i gruppen av de tjue viktigste industrilandene, i G-20. Da går veien antakelig via Berlin.

Og i tillegg åpner utenriksministrene en stor konferanse-serie om Norden og Tyskland i Europa når de treffes i Berlin ...

– Ja, og det kan bli en meget viktig konferanse-serie som kommer til riktig tid. Åpningen i Berlin blir viktig, men de nasjonale konferansene om hvert nordisk lands forhold til Tyskland blir like viktige. Her får hvert land drøftet sine forbindelser til Tyskland, og det skjer i en tid hvor det i alle nordiske hovedsteder er en ny interesse for Tyskland. Det kan bli kjempeinteressant! Den store norske Tysklandskonferansen vil for øvrig finne sted i mai 2012.

Konferanser kan være viktige, men det er ikke det samme som mer praktisk samarbeid.

– Nei, et "tysk vindu" i nordisk samarbeid bør gi seg utslag i nordisk-tysk samarbeid om konkrete saker. I dag ser vi at nordisk forsvarssamarbeid på materiell-siden er i ferd med å få en tysk komponent. Og når et nordisk samarbeid om digital sikkerhet ("Nordic Cyber Security Initiative") kommer på plass i 2013 som oppfølging av Stoltenberg-rapporten, er det ikke unaturlig å vurdere om det bør få en tysk arm?

Hva med EUs og NATOs rolle i dette bildet?

– I den siste tiden har samarbeid i EU vært mye viktigere for de nordiske landene enn nordisk samarbeid. Men i dag ser vi allikevel en fornyet interesse for Norden og nordisk samarbeid. Denne interessen kommer nettopp når europeisk samarbeid trenger en vanskelig omstart fordi vi er inne i en stor maktforskyvings- og omstrukturingsprosess som igjen følger av finanskrisen. I denne prosessen, hvis utgang vi ikke kjenner, må Norden stå opp og finne sin plass. Vi vet ikke om NATO, som jo er et barn av den kalde krigen, vil finnes om noen tiår. Derfor må vi nå utvikle et nordisk

sikkerhetsnett som vi har klar hvis det blir behov for det. Her er vi tilbake ved Stoltenbergs rapport og den nordiske solidaritetserklæringen, som ble vedtatt i april.

Og hva med Nordisk Ministerråd?

– Dagens Nordisk Ministerråd med sine tunge byråkratiske strukturer og sin manglende evne til iverksette vedtak fra Nordisk Råd, hører hjemme i fortiden. Det vet nordiske parlamentarikerne vil kreve en ombygging og oppgradering av nordiske institusjoner. For Norden trenger institusjoner som kan håndtere et nytt og vitalisert nordisk samarbeid. Denne debatten kommer, heldigvis! ●

(Sverre Jervell ber om at det blir presisert at han her ikke uttaler seg på vegne av noen institusjon eller organisasjon, men gir uttrykk for egne synspunkter)

Refleks

FORENINGEN NORDEN har i høst arrangert en seminarserie med tittelen: *Sammen hjemme – sammen ute: Nordens nye rolle som global aktør.*

Seminarserien ble arrangert med støtte fra UD's prosjekt, Refleks, hvor utenriksminister Jonas Gahr Støre ønsker å stimulere til diskusjon om norske valg i utenrikspolitikken.

Med seminarserien har Foreningen Norden satt fokus på mulighetene og utfordringene ved et tettere nordisk samarbeid innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Les mer om Refleks-seminarene på Foreningen Nordens nettsider.

www.norden.no

